

גליון קע"ד
שנה ה' תשע"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

רבי אבא שאל פעם את רבי חייא, אמרת שהנשמה נמצאת באדם רק בזכות עבודתו את הבורא, רק אז הוא מקבל מדרגת נשמה, ואמרת גם שהנשמה היא קדושה ונעלה מכל, אם כן מה פירוש הכתוב "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" מדוע מתו, הן היתה בהם נשמה וצריכים היו להינצל? לא ידע רבי חייא מה להשיב לשואל, והציע לו לגשת יחד אתו אל רבי אלעזר ולשאלו. ניגשו אל הצדיק ושאלוהו, ענה להם נכון אמרתם, הנשמה ניתנה רק לעוסק בעבודת בוראו, ובדור המבול היו רק נח ובניו ראויין להינצל, וזכותם עמדה רק להם ולא כדי להציל את הדור, ואלו הצדיקים שבאותו דור שלהם היתה נשמה, כמו חנוך וירד והיו ראויים שהקדוש ברוך הוא יגן על הדור בזכותם, מתו לפני כן, ועליהם מתכוון הפסוק "כל אשר נשמת רוח חיים בחרבה מתו" אלו שהיתה בהם נשמה מתו ביבשה לפני בוא המבול. כשסיים רבי אלעזר את דבריו, אמר רבי חייא ידעתי שכאן אמצא תשובה על שאלתי, הלא אמרתי שרבי אלעזר שהוא ראש זהב מבין בעלי המשנה יסביר לנו את הסתום. אשריכם בעלי המשנה גדול חלקכם על הכל בעולם הבא.

(ז"ח בראשית יא)

פרשת השבוע

בחיוך: כתיב "אלה תולדות נח נח איש צדיק" ודרשו חז"ל "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", הרבי ר' בונם פירש, שבשמים ישנם שערים, והשער של ילדים נמצא ליד השער של גמילות הסדים, לפעמים השער של ילדים סגור, וכשנמצאים בשער של גמ"ח "קעמען זיך אריין כאפען אין די טויעהר פון קינדער" (אפשר להתפרץ לשער של הילדים). לא יצאה שנה והאברך נפקד בבני חיי.

ויום ולילה לא ישבותו (ח' – כ"ב) מסופר: רופא לא דתי ביקר פעם אצל הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א. שאל אותו ה"חפץ חיים" איך אתה יודע שמחר תזרח השמש? ענה לו הרופא: הרי ידוע שבכל יום זורחת השמש, מדוע עלינו לחשוב שמחר לא תזרח השמש? אמר לו הח"ח לא בגלל זה חייבת השמש לזרוח, המחייב הוא, הפסוק בתורה "יום ולילה לא ישבותו", בתורה כתובה מציאות, ולכן לא יתכן שהשמש לא תזרח מחר.

אלה תולדות נח (ט' – ו') מספרים על חסיד עשיר אחד מחסידי הרה"ק ה"תפארת שלמה" מראדומסק זיע"א, שהיה נוהג לפזר מעות על קניית יי"ש ומדגנות לחסידים. והחסידים חיבבו וכיבדו אותו מאד. פעם שאל יהודי אחד את הרבי: וכי מה חשיבותו של עשיר זה שככה חולקים לו כבוד? השיב הרבי: בתורה הקדושה יש שתי פרשיות אשר מתחילות ב"אלה תולדות" "אלה תולדות נח" "ואלה תולדות יצחק", בשלמא יצחק אבינו בוודאי ראוי הוא שתיקרא פרשה על שמו, אך נח שנטע כרם ושתה, במה זכה? אלא מן הסתם חילק ממשקאותיו לרבים ומשום כך זכה שתיקרא פרשה בתורה על שמו.

אלה תולדות נח (ט' – ו') מעשה באברך אחד אשר עברו שנים מספר מנישואיו ועדיין לא נפקד בילדים. באחד הימים זכה להנות את הרה"ק ה"לב שמחה" מגור זיע"א בדבר כל שהוא. פנה אליו הרבי ואמר

זמני השבת

זמני יציאת השבת:

ירושלים: 6:42 ת"א: 6:44 ר"ת: 7:19

פרשת נח

זמני כניסת השבת:

ירושלים: 5:31 ת"א: 5:46

האשה שעמדה בנסיון העושר

מי מיהודי וילנה אינו מכיר את הסמטה של גיטקה טויבה? אף על פי כן אין הכל יודעים מי היתה, ובמה זכתה האשה הצדקת הזאת שהסמטה תהא נקראת על שמה עד היום.

בימיו של הגאון הקדוש רבי אליהו מוילנא זיע"א, התגוררו בעיר ווילנה הרבה למדנים וצדיקים, שהיו באים מכל קצווי תבל ליהנות מזיו תורתו. בין אלה היה גם צדיק אחד נודע, הוא רבי מרדכי בן הגאון המפורסם רבי אריה לייב אפשטיין רבה של קניגסברג זיע"א, בוילנה קראו לו ר' מרדכילי גיטקה טויבה, על שם אשתו. מפני שהוא עצמו היה יושב יומם ולילה על התורה ועל העבודה, והיא אשתו היתה עקרת הבית והמפרנסת, הם חיו בדחוקת גדולה, אך מפני שגיטקה טויבה היתה אשה צנועה העושה רצון בעלה, לא התלוננה מעולם, אדרבא תמיד היתה שמחה בחלקה ומרוצה מבעלה הצדיק, ומתאמצת למלא כל הצרכיוותיו, ומקווה לקבל חלק מחלקו בעולם הבא.

פעם אחת בימות החורף כשנתגברו ביותר הקור וסערות השלג, היה בביתו של ר' מרדכי קר מאוד, מפני שהפרנסה היתה קשה ולא היו להם עצים להסיק בהם את התנור, גם המזון תם מביתם והגיעו עד למצב שלא היה בבית פת לחם, הילדים התהלכו עירומים ויחפים, והתרפקו על אמם כשהם רועדים ומבקשים אוכל, וגיטקה טויבה ליבה מר עליה והיה לה קשה ביותר לראות בצער ילדיה. אף על פי כן שתקה וקיבלה הכל באהבה.

בינתיים שב הביתה ר' מרדכי מבית המדרש לאחר יום של תענית כדרכו לצום בה"ב, וביקש לטעום משהו להשיב את נפשו, אך בבית היה חושך ואין נר להדליק, ועל אחת כמה וכמה שלא היה עצים כדי להכין כוס חמין. נגע הדבר ביותר ללבה של גיטקה טויבה, ומגודל הצער פרצה ממעמקי לבה אנחה גדולה. כששמע ר' מרדכי הצדיק את אנחתה של אשתו הצדקת, ביקש להפיס את דעתה ולשדלה בדברים, ולעודדה שהשם יתברך הנותן לחם לכל בשר והזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים, בוודאי לא יטוש גם אותם, הוא לא הניח לה לילך ולהביא כוס חמין מהשכנים, מפני שכתוב "ושונא מתנות יחידה".

גיטקה טויבה ועמה הילדים, עלו בלית ברירה רעבים על משכבם, אך ר' מרדכי שכח מרעבונו, מצא לו קיסם והדליקו, ולאורו ישב ולמד בהתלהבות. תוך כדי לימודו שמע קול דופק

על הדלת, הרים ר' מרדכי ראשו מעל הגמרא ושאל: מי שם? "אני הוא אליהו", השיב הקול, מרדכי חשב שהדופק הוא שכנו ר' אליהו המסגר שהיה דר עמו בחצר אחת, הלך ופתח את הדלת, ואל הבית נכנס איש זר בעל זקן שיבה, נתן לו ר' מרדכי שלום וביקש אותו לישוב, ושאל את האורח, מי הוא ומה הוא מבקש?

"אני אליהו הנביא", השיב לו הזקן, "אנחתה הכשרה של אשתך, עשתה רושם גדול על פמליא של מעלה, ושלחו אותי לומר לך, שאם אתה מבקש עשירות, אתה יכול לקבל אותה מיד. הא לך אדרכמון של זהב, תן אותו לאשתך, והיא תעשה בו מסחר, ומיד אתם מתעשרים, אבל ידוע תדע, שאם תקבל ממני את האדרכמון, אבוא אליך בעוד שלוש שנים כעת חיה, ואדרוש ממך להחזיר לי, ויחד עם האדרכמון אתם תצטרכו להחזיר את נשמותיכם לבורא". השיב לו ר' מרדכי, הואיל וחכמינו ז"ל אמרו שבדברים הנוגעים להליכות הבית חייב הבעל להימלך באשתו, איני רשאי להחליט דבר, עד שאשאל לדעתה של אשתי.

כך עשה, הלך וסיפר ר' מרדכי לאשתו את דבר אדרכמון הזהב שהקב"ה שלח להם בידי אליהו הנביא, וכן סיפר לה את התנאי הלא פשוט שאליהו הנביא התנה עמו, שלאחר שלוש שנים יצטרכו להחזיר את האדרכמון, ויחד אתו יצטרכו גם להחזיר את נשמותיהם למי שהנשמות שלו. והמשיך וסיפר לאשתו שהוא לא רצה להסכים או לטרב בלי שישאל את דעתה לעיסקה הלא פשוטה. גיטקה טויבה חשבה קצת ואמרה: שמעני בעלי, מה שיהיה בעוד שלוש שנים נראה בבוא הזמן, ולפי שעה צריך לקבל ולא להרבות מחשבות, והשי"ת יעזור.

חזר ר' מרדכי אל אליהו הנביא, והודיע לו על הסכמתם לקבל את אדרכמון הזהב יחד עם התנאי הנלווה אליו. מסר אליהו הנביא את האדרכמון לר' מרדכי ובירך אותו בהצלחה, וברגע אחד נעלם לו אליהו הנביא המבשר.

למחרת בבוקר נטלה גיטקה טויבה את האדרכמון, שלחה ידה במסחר וההצלחה האירה לה פנים, מיום ליום רבתה הברכה במעונם, ולא חלפו ימים מרובים עד שנעשתה עשירה מופלגת. אך עשירותה והצלחתה לא השכיחו ממנה את התנאי שהתנה אליהו הנביא, וידעה כיצד לכלכל את מעשיה, מה עשתה? כל אותו ממון שהרוויחה היתה מחלקת בין עניים, זקנים, וחולים ובעלי מום, בין אלמנות ויתומים, והכל ביד רחבה ובעין טובה.

צִיּוּן וְנִמְשָׁל

כל ישראל ערבים זה בזה

משל לכת של כפריים שסקלו חצר המלך באבנים ועפרו בעפר, ויבואו עבדי המלך ונתנום אל בית הכלא אל בור תחתיות, והנה החכמים שבהם אמרו מדוע נתנו אל הבור? ויבואו ויגידו אל המלך דבריהם כי אלו האבנים כולם אבנים טובות המה, נלטשם עד שיוהרו כוזהר הרקיע וכעצם השמים לטוהר, ויאמר המלך כדבריכם כן תעשו, ויעשו כן. ויקבעם המלך במלבושיו ובכתרו, ותהי לו לכבוד גדול ולעושר רב, וינשא את האנשים האלו לוטשי האבנים על כל השרים אשר אתו. ויבואו גם האחרים לפני המלך ויאמרו גם אנחנו זרקנו אבנים, ואם אז לא חכמנו ללטשם ולהצהירם, מ"מ הלא חכמינו לטשו הכל גם שלנו גם שלהם, ולא עוד אלא אבנים שורקנו גדולים היו משלהם, והרי אבנינו קבועים בכתרך ובכיסאך ואיך לא נטול שכר עליהם? וייטיבו דבריהם בעיני המלך ויתן להם שכר רב ג"כ, אך לא כמו הראשונים.

והנמשל כי החוטאים המה הפוגמים הזורקים אבנים ועפר לחצר מלכו של עולם ית"ש, וכל ישראל ערבים זה בזה, והיה כי יבואו חסידי בני עמנו וישובו אל ה', המה מהפכים החטאים של כל ישראל לזכיות, עד שיקבעו בכתרו ית"ש ויוחקקו על כסא כבודו ויצויירו על מלבושיו, ומלאכי מעלה יראו ויתמהו, וע"ז כתיב (תהלים ק"ב) "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו" פירוש, שיעשו רצון וחוץ מן האבנים ועפר אשר סקלו, ועי"ז "וייראו גוים את שם ה' וכל מלכי הארץ את כבודך", והנה חלף זאת יעלה ה' את חסידיו מבור תחתיות ויגביה כיסאם ממלאכי השרת. אך דלת העם אשר לא לטשו ולא הפכו מעשיהם לזכיות ע"י תורה ותשובה כראוי, מ"מ באים הם בטענה הלא אנחנו חטאנו יותר מן החסידים, ונהי שלא הפכנום לזכיות מ"מ חסידינו הפכום לזכיות, ונקבעו בכתרך ונתכבדנו על ידינו ולמה נגרע? וזהו שאמר דוד המלך ע"ה "זכרני ה' ברצון עמך וגו'" לראות לכל הפחות בטובת בחיריך, שהרי עכ"פ חטאנו עם אבותינו כי בענין החטא אנחנו שווים לאבותינו החסידים, ע"ד אבי אבי רכב ישראל, ויותר מהם כי העוינו והרשענו לכן מגיע לנו שכר ג"כ.

(בשם הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א)

כך חלפו להן שלוש השנים, ובבוקר בהיר אחד בשעה שר' מרדכי הכין עצמו לתפילה, נכנס אל הבית אליהו הנביא ואמר: ר' מרדכי, היום תמו שלוש השנים שהותנה בינינו, ועליכם להשיב את אדרכמון הזהב, וכן גם את נשמותיכם כפי שהותנה בינינו. השיב לו ר' מרדכי: כשם שלא לקחתי את האדרכמון שלא בידיעתה של אשתי, כך איני יכול להשיבו בלא ידיעתה, אלך אפוא ואודיע לה שבאת לקבלו. גיטקה טויבה לא נתפעלה ביותר, ואמרה לבעלה שימסור בשמה לאליהו הנביא זכור לטוב, שהואיל וחכמינו אמרו, "רבי מכבד עשירים", היא מבקשת היא שאליהו הנביא יכבד אותה, ויואיל להטריח עצמו ולהיכנס לביתה, מפני שקודם שהיא משיבה לו את ממונו היא רוצה לעשות עמו חשבון. כשנכנס אליהו הנביא לחדרה של גיטקה טויבה ביקשה אותו לישוב, ניגשה אל הארון והוציאה מספר פנקסים עבים ואמרה: נביא קדוש, רוצה אני לעשות עמך חשבון צדק, אמת נכון הדבר שקיבלתי ממך אדרכמון של זהב, ועשיתי ממנו רכוש גדול, אבל הריני מבקשת ממך במחילה מכבודך: עיין נא בפנקסים הללו, וראה נא כאן על מה הוצאתי את כל הסכומים הללו: כאן רשום כמה חילקתי ליולדות עניות, לאלמנות ויתומים, להכנסת כלה, למושב זקנים ולגמילות חסדים, ולעניים סתם. כל זה מצטבר לסכום של אלפי אדרכמונים, מלבד אדרכמון הזהב שלקחתי ממך, שהוא שמור אצלי תמיד, ומוכן ומוזמן להיות מוחזר לך בכל עת.

אבל לפני שאני משיבה לך אדרכמון זה, בבקשה ממך אליהו הנביא, שאל נא בפמליא של מעלה אם כך הוא היושר, ואם משפט צדק הוא שיפטרו אותה ממשרתה להיות גבאית צדקה נאמנה בלי שום פשיעה, ויטלו ממנה אדרכמון זה שהופקד בידה ויחייבו אותה מיתה רח"ל. עלה אליהו הנביא למרום והציע את טענתה של גיטקה טויבה לפני בית דין של מעלה, יצאה בת קול ואמרה נצחוני בניי, גיטקה טויבה נשארה עם עשירותה והוסיפה לעשות חסד ולהרבות צדקה, והיתה משען ומבטח לכל נענה ונידח שבוילנה, והסמטה שבה התגוררה נעשתה מן המפורסמות בכל וילנא.

צ'ין אדם לחברו

תוכחה מתוך אהבת ישראל

סיפר הגאון רבי משה אהרן שטרן זיע"א: "פעם הלכתי בשבת עם הגאון הצדיק רבי אריה לוי זיע"א, בדרך ראינו שבא מולנו קיבוצניק גבוה וגברתן ובפיו סיגריה דלוקה. פחדתי אולי רבי אריה יוכיחני, ואז הלה ינהג באלימות כלפינו. ואכן רבי אריה ניגש אליו ואמר לו: "היום שבת ואסור לעשן" הקיבוצניק הזה החל לכעוס, עיניו בערו כאש ואמר: "אני לא יהודי אני גוי, ומותר לי לעשן בשבת". השיבו רבי אריה: "אל תאמר כך, אתה אחי ואני אוהב אותך ממש, ולמה אתה מעשן?"

ברגע אחד השתנתה צורתו, והתחיל לדבר: "כבוד הרב בטח שאני יהודי, הוכיחו אותי כבר מאות פעמים, אבל אף אחד לא התכוון לטובתי, כינו אותי "שייגעץ", "גוי", אתה האיש הראשון שאני מרגיש שמתכוון לטובתי, אם הרב רוצה אני מכבה הסיגריה מיד." אמר לו רבי אריה: "לא, גם זה אסור, אנא הנח אותה בצד" הגיב הקיבוצניק: "רבי אם אומר לך שאפסיק לחלל שבת, זה לא אוכל להבטיח, אבל בשביל האהבה שיש לך אלי, שאני מרגיש אותה, אני מבטיח כי השבת לא אעשן שוב".

ענוה אמיתית

מסופר: היה זה באשמורת הבוקר, בלכת הגאון רבי דוד שלמה גרודזינסקי זיע"א, רבה של

העיירה איוויע, אביו של רשכבה"ג רבי חיים עוזר זיע"א לבית הכנסת, שמע קול צעקות. היה זה עגלון שנוף בשולייתו על שלא הכין זפת לגלגלי העגלה, ובשל כך יהא נאלץ להתאחר ביציאתו לדרך עד שיפתחו החנויות. רבי דוד שלמה פנה לעגלון וביקש ממנו שתי פרוטות, מחיר הזפת, והוא ילך להביא לו את הזפת הדרוש. העגלון שלא הכיר את הרב חשד בו כי יקח את הפרוטות לעצמו. באין עצה אחרת השאיר רבי דוד שלמה את כובעו אצל העגלון לעירבון, הלך לאחד המוכרים שבעיירה, דפק בביתו וקנה את הזפת. המוכר שהדבר היה מוזר בעיניו. עקב אחרי הרב לראות לאיזו מטרה קנה את הזפת, עד אשר גילה את סיפור המעשה. כשהתפרסם הדבר בעיירה, הביעו רבים את אי שביעות רצונם, שהרב מזלזל בכבודו, ויש בזה זלזול בכבוד התורה. נתנו עיניהם באחד מחשובי העדה שידבר עם הרב, כי אין דעתם נוחה מהנהגתו זו. הלה מתוך יראת הכבוד לא ניגש ישר לענין, והתחיל לדבר מענין מידת הגאווה. רבי דוד שלמה מרוב צדקותו וענוותנותו קיבל את דבריו ברצינות, והשיב מיד: "יודע אני כמה לקוי הנני במידת הגאווה, אבל סהדי במרומים שזה לי עשר שנים שאני עובד על מידה זו, ועדיין לא הצלחתי לשוברה לגמרי ולעוקרה מקרבי".

הילולא דצדקיא

שבת קודש ד' מרחשון
הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפיאסעצנא הי"ד
ב"ר אלימלך (חובת התלמידים - תש"ד)
יום שני ו' מרחשון
הרה"ק רבי שלמה דוד יהושע הי"ד מסלונים
ב"ר אברהם (תש"ד)
יום שלישי ז' מרחשון
הרה"ק רבי שמעון אשכנזי אב"ד דאבראמיל
ב"ר אברהם (נחלת שמעון - תלמיד ה"חווה" -
תקס"ד)
הרה"ק רבי יהודה צבי אייכנשטיין מראזאלא
ב"ר משה מסאמבור (תר"ח)
הרה"ק רבי נתן דוד משידלאבצי ב"ר ירחמיאל
(תרכ"ו)
יום רביעי ח' מרחשון
הרה"ק רבי דוד מיאגליניצא ב"ר נתן (תקנ"א)
הרה"ק רבי מרדכי טווערסקי מסקווירא ב"ר
דוד (תר"פ)
יום חמישי ט' מרחשון
רבי אשר בן יחיאל (הרא"ש - ה"א פ"ח)
הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר צבי
מפשעווארסק (תקנ"ג)
הרה"ק רבי יוסף הלוי אוטנברג אב"ד קאזיווע
(חתן העט"צ - תרי"ד)
הרה"ק רבי שמואל טייטלבוים מגורליץ ב"ר
אלעזר ניסן (תרמ"ט)
יום שישי י' מרחשון
גד בן יעקב משבטי יה (ב' אלפים - שכ"א)
הרה"ק רבי אריה לייב אויערבאך מטסאניסלוב
ב"ר מרדכי (תקי"י)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

מסופר על הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפיאסעצנא (יומא דהילולא ד' מרחשון). כאשר בנו יחידו היה פעם חולה אנוש, והיה דרוש הון תועפות להצלתו, ניגש אליו יהודי ורצה להעניק לו ככל אשר ידרש. רבינו שאלו לשמו ולשם אמו והלה סירב לגלות, הפציר בו שוב והלה עמד בסירובו. מיאן רבינו לקבל ממנו את הכסף באמרו: מקובלני שלא לקבל כסף מאיש כשאיני יודע את שורש נשמתו.

לע"נ הרה"צ ר' יצחק ראזענבוים זצ"ל
בהרה"ק רבי דוד משה מקרעשניף זיע"א
נלב"ע א' מרחשון תשע"ב

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז